

УДК 539.216.2:661.685

О.П. Павлова, докт. техн. наук, М.Ю. Вербицька, М.Н. Шаміс, К.В. Сліпченко
Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут,
Україна

ВПЛИВ АU НА СТРУКТУРУ І МАГНІТНІ ВЛАСТИВОСТІ ШАРУВАТИХ ПЛІВКОВИХ КОМПОЗИЦІЙ

[Fe₅₀Pt₅₀(15 нм)/Au/Fe₅₀Pt₅₀(15 нм)]_n/ SiO₂(100 нм)/Si(001), де n=1, 2

О.Р. Pavlova, Dr., Prof., M.Yu. Verbytska, M.N.Shamis, K.V. Slipchenko
**INFLUENCE OF AU ON STRUCTURE AND MAGNETIC PROPERTIES OF
LAYERED [Fe₅₀Pt₅₀(15 nm)/Au/Fe₅₀Pt₅₀(15 nm)]_n/ SiO₂(100 nm)/Si(001) FILM
COMPOSITIONS, WHERE n=1, 2**

В даний час актуальною проблемою є створення носіїв інформації нового покоління з надвисокою (до ≈ 5 Тбіт/см²) щільністю запису і зберігання інформації. Наноматеріали повинні мати достатньо високі значення залишкової намагніченості і коерцитивної сили, необхідні як для стійкого зчитування інформації, так і для стабільності записаної інформації у часі. Плівки FePt з хімічно впорядкованою фазою $L1_0(\text{FePt})_{\text{ГЦТ}}$, яка має велику енергію одновісної магнітокристалічної анізотропії $K_u = 7 \cdot 10^6$ Дж/м³, що на порядок вище ніж у існуючих носіях магнітного запису, є перспективним матеріалом для створення носіїв інформації з надвисокою щільністю запису і зберігання інформації [1-3].

Для створення технології магнітного запису з застосуванням цих плівок необхідно встановити закономірності фазових перетворень.

Метою роботи було дослідження впливу кількості проміжних шарів Au на напружений стан, формування магнітно-твердої фази $L1_0$ та магнітні властивості в нанорозмірних шаруватих плівкових композиціях $[\text{Fe}_{50}\text{Pt}_{50}(15 \text{ нм})/\text{Au}/\text{Fe}_{50}\text{Pt}_{50}(15 \text{ нм})]_n$, де $n = 1, 2$ на підкладках $\text{SiO}_2(100 \text{ нм})/\text{Si}(001)$ при відпалах у вакуумі.

Нанорозмірні шаруваті плівкові композиції отримано методом магнетронного осадження на термічно окислену (шар SiO_2 товщиною 100 нм) підкладку монокристалічного $\text{Si}(001)$. Термічна обробка проводилась у вакуумі $1,3 \cdot 10^{-3}$ Па в температурному інтервалі $300^\circ\text{C} - 900^\circ\text{C}$ протягом 30 секунд. Фазовий склад, структуру плівок визначали методами рентгеноструктурного фазового аналізу на дифрактометрі "Ultima IV Rigaku". Поверхню плівок досліджували атомно-силовою та магнітно-силовою мікроскопією. Виміри магнітних характеристик проводились методом SQUID та МОКЕ. Резистометричні виміри виконані чотирьохзондовим методом.

Встановлено, що в плівках $\text{Fe}_{50}\text{Pt}_{50}$ після осадження спостерігається магнітно-м'яка хімічно неупорядкована фаза $A1(\text{FePt})$. Фазове перетворення $A1 \rightarrow L1_0(\text{FePt})$ в композиціях з одним проміжним шаром 7,5 нм Au починається при 650°C , а в композиції з двома прошарками Au температура початку впорядкування підвищується до 800°C . Це пов'язано зі зміною напруженого стану в плівкових композиціях (рис. 1).

Стискаючі напруження в шарі FePt плівкових композицій згідно з принципом Ле Шательє-Брауна сприяють формуванню впорядкованої фази $L1_0(\text{FePt})$, яке відбувається зі зменшенням об'єму елементарної комірки [2-3]. Збільшення кількості проміжних шарів Au знижує рівень стискаючих напружень, що призводить до підвищення температури початку впорядкування на 150°C .

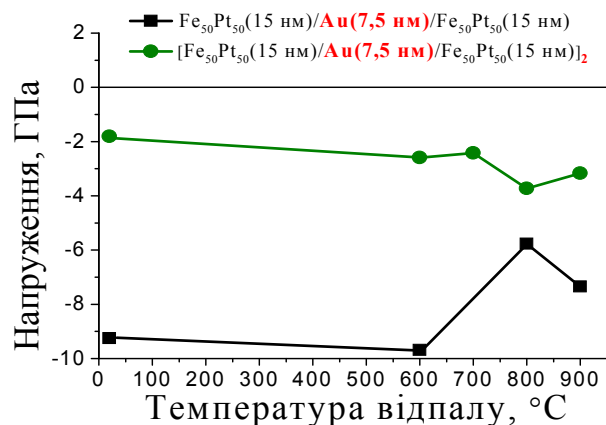

Рис.1. Зміна напруженого стану в шарі FePt плівкових композицій з температурою відпалу

Хімічно-впорядковані плівки з фазою $L1_0(\text{FePt})$ магнітно-тверді. Коерцитивна сила плівкових композицій зростає з температурою відпалу і досягає максимальних значень після відпалу при 900°C - 15,3 кОе у композиціях з одним прошарком Au і 10,4 кОе - з двома прошарками Au (рис.2).

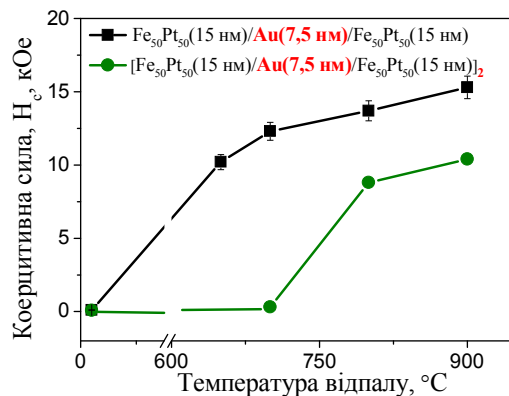

Рис.2. Зміна коерцитивної сили в плівкових композиціях з температурою відпалу

Автори висловлюють подяку співробітникам кафедри фізики поверхні і меж розділу технічного університету м. Хемніц (Німеччина), завідувачу кафедри, професору М. Альбрехту і доктору Г. Беддісу за виготовлення зразків і допомогу в проведенні досліджень та обговорення результатів.

Література

1. O.P. Pavlova, T.I. Verbitska, I.A. Vladymyrskyi, S.I. Sidorenko, G.L. Katona, D.L. Beke, G. Beddies, M. Albrecht, I.M. Makogon. Structural and magnetic properties of annealed FePt/Ag/FePt thin films. *J. Applied Surface Science.*, **266** (2013) 100-104.

2. S.N. Hsiao, S.K. Chen, T.S. Chin, Y.W. Hsu, H.W. Huang, F.T. Yuan, H.Y. Lee, M. Liao. Early-stage ordering in in-situ annealed Fe₅₁Pt₄₉ films. *J. Magnetism and Magnetic Materials*, **321**(2009)2459–2466.

3. C.W. Hsu, S.K. Chen, W.M. Liao, F.T. Yuan, W.C. Chang, J.L. Tsai. Effect of Pt underlayer on the coercivity of FePt sputtered film. *J. Alloys and Compounds*, **449** (2008) 52-55.